

มติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ครั้งที่ 1/2546

วันอังคารที่ 7 มกราคม 2546

เรื่องที่ 3.7 ขอยกเลิกมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินฯ ครั้งที่ 1/2542 วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2542 เรื่อง ขอบทวนมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินฯ ในการเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดินจากการขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน ข้อ 2

เรื่องเดิม

ตามที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มีมติการประชุม ครั้งที่ 1/2542 วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2542 และมีมติอนุมัติ เรื่องขอบทวนมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินฯ ในการเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดินไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. อนุมัติยกเลิกมติ คปก. ครั้งที่ 2/2539 วันที่ 18 มิถุนายน 2539 วาระที่ 4.9 เรื่องการขอใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารสำนักงาน ข้อ 2

2. อนุมัติหลักการให้เลขาธิการ ส.ป.ก. มีอำนาจเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินของ ส.ป.ก. เพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ดังนี้

2.1 ที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อให้เรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ ดังนี้

2.1.1 กรณีที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อมีราคาต่ำกว่าราคาประเมินหรือเท่ากับราคาประเมินของกรมที่ดินในปีที่อนุญาตให้ใช้ที่ดิน ให้เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ตามราคาประเมินของกรมที่ดินในปีที่อนุญาตให้ใช้ที่ดิน

2.1.2 กรณีที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อมีราคาสูงกว่าราคาประเมินของกรมที่ดินในปีที่อนุญาตให้ใช้ที่ดิน ให้เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ตามราคาที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อ

2.2 ในที่ดินของรัฐให้เรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ตามราคาประเมินของกรมที่ดินในปีที่อนุญาตให้ใช้ที่ดิน

2.3 กรณีหน่วยงานที่ขอใช้ที่ดินกำหนดให้มีคณะกรรมการกำหนดราคาค่าทดแทนทรัพย์สินโดยมีผู้แทนของ ส.ป.ก. เป็นกรรมการอยู่ด้วย ให้เรียกเก็บค่าทดแทนทรัพย์สินตามที่คณะกรรมการของหน่วยงานนั้นกำหนด เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิต ปตท. ฯลฯ

2.4 กรณีที่มีการเสนอขอใช้ที่ดินของรัฐเพื่อกิจการสาธารณูปโภคในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยไม่มีการคิดค่าตอบแทนหรือค่าบริการจากประชาชน และ ส.ป.ก. พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่เป็นการสมควรเรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ให้เลขาธิการ ส.ป.ก. มีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้ใช้ที่ดินได้โดยไม่ต้องเรียกเก็บค่าตอบแทนฯ

ประเด็นปัญหา

เมื่อ ส.ป.ก. ได้ถือปฏิบัติตามแนวทางการเรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ตามมติ คปก. ข้างต้นแล้ว ปรากฏว่ามีหน่วยงานรัฐหลายแห่งได้ขออนุญาตใช้ที่ดินเพื่อใช้ในการสาธารณูปโภคในที่ดินเอกชน ที่ ส.ป.ก. ได้มาโดยการจัดซื้อ เช่น กรมการเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมอนามัย และได้ขอยกเว้นค่าตอบแทนฯ เพราะเห็นว่ากิจการที่ขออนุญาตฯ นั้น เป็นการดำเนินการเพื่อจัดหาปัจจัยจำเป็นขั้นพื้นฐาน และปัจจัยพื้นฐาน ในการเพิ่มประสิทธิภาพการประกอบเกษตรกรรมซึ่งเป็นประโยชน์โดยตรงต่อเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินฯ โดยเฉพาะกิจการตามระเบียบ คปก. ว่าด้วยการมอบหมายให้เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรมพิจารณาอนุญาตการใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2536 ประกาศ ณ วันที่ 4 พฤษภาคม 2536 ซึ่งมอบหมายให้เลขาธิการ ส.ป.ก. มีอำนาจในการอนุญาต แต่ไม่มีอำนาจในการยกเว้นค่าตอบแทนฯ กรณีเป็นการอนุญาตฯ ให้ใช้ที่ดินเอกชนที่ ส.ป.ก. ได้มาโดย การจัดซื้อตามหลักการในมติ คปก. ดังกล่าว

ความเห็นของ ส.ป.ก.

ส.ป.ก. เห็นว่าภาระหน้าที่ของ ส.ป.ก. ตามนิยามของคำว่า “การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม” ที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินฯ นอกจากภาระหน้าที่ในการปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิ และการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและการจัดที่อยู่อาศัยให้แก่เกษตรกรแล้ว ส.ป.ก. ยังมีหน้าที่ ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต โดยให้ คปก. มีอำนาจตามมาตรา 19(6) แห่ง พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินฯ ในการพิจารณากำหนดแผน การส่งเสริมและบำรุงเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน รวมถึงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปรับปรุง ประสิทธิภาพในการผลิตและคุณภาพผลิตผลเกษตรกรรม ตลอดจนสวัสดิการการสาธารณูปโภค การ ศึกษา และการสาธารณสุขของเกษตรกร ดังนั้น หากการใด ส.ป.ก. มีหน้าที่ในการจัดหาหรือให้การสนับสนุน เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินฯ ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีหน่วยงานของรัฐได้เข้า ดำเนินการให้บริการแก่เกษตรกร ส.ป.ก. ก็ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานของรัฐนั้น โดยเฉพาะ ปัจจัยพื้นฐานด้านการเกษตร การอนามัย เช่น คลองส่งน้ำ แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค แหล่งน้ำ ขนาดเล็กเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม และอนามัย เพราะถือได้ว่าส่วนราชการนั้นมีส่วนช่วยเหลือ ส.ป.ก. ในการแบ่งเบาภาระด้านงบประมาณในการจัดหาปัจจัยพื้นฐานดังกล่าวให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ปัจจุบัน ส.ป.ก. ต้องรับภาระในการจัดหาและพัฒนาปัจจัยการผลิต และการพัฒนาโครงสร้าง ขั้นพื้นฐานในเขตปฏิรูปที่ดิน ในที่ดินของรัฐครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 50.69 ล้านไร่ และที่ดินเอกชน ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 4.8 แสนไร่ ดังนั้น หากส่วนราชการอื่นมีความพร้อมในการจัดหาปัจจัยพื้นฐาน ทางการผลิตพืชผลทางการเกษตร และแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินฯ ส.ป.ก. ควรจะให้การสนับสนุนโดยการยกเว้นการเรียกเก็บค่าตอบแทนฯ ให้แก่หน่วยงานของรัฐที่ ขอใช้ที่ดินของ ส.ป.ก. ทั้งนี้เพราะจะช่วยให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินฯ ได้มีโอกาสได้รับความช่วยเหลือ จากหน่วยงานของรัฐได้รวดเร็วยิ่งขึ้น และยังเป็นภาระแบ่งเบาภาระด้านงบประมาณของ ส.ป.ก. ในการ จัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และยังสามารถ ให้การสนับสนุนงานบริการขั้นพื้นฐานของรัฐอีกด้วย

ความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาการอนุญาตหรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ดินฯ

เห็นชอบในหลักการ และให้เพิ่มเติมข้อความในข้อ 2.3.1 จากเดิม “หน่วยงานที่ขอใช้ที่ดิน.....” โดยเพิ่มเป็น “หน่วยงานของรัฐที่ขอใช้ที่ดิน.....” และข้อ 2.3.3 เพิ่มข้อความตอนท้ายว่า “และผ่านความเห็นชอบจากชุมชนท้องถิ่นว่าไม่มีผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อม”

คำขอ

1. ขออนุมัติยกเลิกมติ คปก. ครั้งที่ 1/2542 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2542 วาระเพื่อพิจารณาเรื่องที่ 3.2 ขอบทวนมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในการเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภค และกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน ข้อ 2

2. ขออนุมัติให้เลขาธิการ ส.ป.ก. มีอำนาจพิจารณาการเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์จากการขอใช้ที่ดินของ ส.ป.ก. ตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยการมอบหมายให้เลขาธิการพิจารณาอนุญาตใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ดังนี้

2.1 ให้เรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามราคาประเมินของกรมที่ดิน หรือราคาที่ดิน ส.ป.ก. ได้จ่ายชำระค่าที่ดินอันมีราคาสูงกว่าราคาประเมินของกรมที่ดินในปีที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ที่ดิน

2.2 การขอใช้ประโยชน์ในที่ดิน กรณีหน่วยงานที่ขอใช้ที่ดินกำหนดให้มีคณะกรรมการกำหนดราคาค่าทดแทนทรัพย์สิน โดยมีผู้แทนของ ส.ป.ก. เป็นกรรมการร่วมด้วย ให้เรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามที่คณะกรรมการของหน่วยงานนั้นกำหนด เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ หรือกรณีไม่มีผู้แทนของ ส.ป.ก. เป็นกรรมการ และคณะกรรมการได้กำหนดค่าตอบแทนฯ ไว้ไม่น้อยกว่า ข้อ 2.1

2.3 ให้เลขาธิการ ส.ป.ก. มีอำนาจยกเว้นการเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ในที่ดิน เมื่อมีข้อเท็จจริงปรากฏทั้ง 3 กรณี ดังนี้

2.3.1 หน่วยงานของรัฐที่ขอใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคไม่มีการเรียกเก็บค่าบริการหรือค่าใช้จ่ายใดๆ จากผู้ใช้บริการ

2.3.2 มีการแสดงเหตุผลที่ชัดเจนว่า การใช้ที่ดินบริเวณที่ขออนุญาตจะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร และต่อชุมชนในท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปที่ดิน หรือเป็นที่ที่เหมาะสมในการรักษาความมั่นคงของประเทศ

2.3.3 การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่มีการใช้สอยพื้นที่ตามขนาดเนื้อที่ที่จำเป็นแก่การนั้น และกระทบต่อพื้นที่แปลงเกษตรกรรมน้อยที่สุด และผ่านความเห็นชอบจากชุมชนท้องถิ่นว่าไม่มีผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อม

มติคณะกรรมการ อนุมัติตามที่เสนอ